

Sygn. akt I UK 153/18

POSTANOWIENIE

Dnia 11 lipca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Wróbel

w sprawie z odwołania I. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T. z udziałem zainteresowanych: S. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P. i Z. R. o podleganie ubezpieczeniom społecznym, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 11 lipca 2019 r., skargi kasacyjnej I. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 12 grudnia 2017 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 19 maja 2014 r. nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. ustalił, iż Z. R. z tytułu zatrudnienia na podstawie umów zleceń u płatnika składek I. Sp. z o.o. podlega ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresie od dnia 9 lutego 2012 r. do dnia 30 czerwca 2013 r. oraz ustalił podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe Z. R. w ww. okresie.

Wyrokiem z dnia 13 grudnia 2016 r., sygn. akt V U (...), Sąd Okręgowy w P. oddalił odwołanie I. Sp. z o.o. z siedzibą w W. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. z dnia 19 maja 2014 r. (pkt1) oraz zasądził na rzecz

Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w T. od odwołującego kwotę 1.200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt 2).

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 12 grudnia 2017 r., sygn. akt III AUa (...), oddalił apelację I. Sp. z o.o. z siedzibą w W. od wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 13 grudnia 2016 r., sygn. akt V U (...).

Płatnik składek I. Sp. z o.o. z siedzibą w W. zaskarżył powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną w całości, zarzucając mu:

1) na podstawie art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. - naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest art. 6 ust. 1 pkt 4 w związku z art. 9 ust. 2 w związku z ust. 4a w związku z art. 12 ust. 1 w związku z art. 13 pkt 2 w związku z art. 38 ust. 1 oraz w związku z art. 83 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, przez ich niewłaściwe zastosowanie - polegające na utrzymaniu w mocy wyroku Sądu pierwszej instancji, który z naruszeniem wskazanych przepisów ustalił podleganie przez Z. R. obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu umów zlecenia w spółce I. Sp. z o.o., pomimo że posiadała ona w tym samym czasie inny tytuł do tych obowiązkowych ubezpieczeń społecznych w postaci umów zlecenia zawartych z S. Sp. z o.o., który to tytuł nie został skutecznie zakwestionowany w drodze decyzji organu rentowego;

2) na podstawie art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. - naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy, to jest art. 321 § 1 w związku z art. 386 § 4 w związku z art. 477^{14a} k.p.c. w związku z art. 9 ust. 2 w związku z ust. 4a w związku z art. 6 ust. 1 pkt 4 w związku z art. 38 ust. 1 w związku z art. 83 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych - polegające na wydaniu wyroku utrzymującego w mocy wyrok Sądu pierwszej instancji wykraczający poza zakres decyzji ZUS nr (...) z dnia 19 maja 2014 r., to jest orzeczenie o zakresie podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu umów zlecenia zawartych przez Z. R. z I. Sp. z o.o., w sytuacji gdy decyzja organu rentowego na to nie pozwalała, ponieważ nie określała zakresu podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu umów zlecenia zawartych przez Z. R. z płatnikiem składek S. Sp. z o.o., wskutek czego w zaskarżonym wyroku Sąd Apelacyjny mimo nierozpoznania istoty sprawy, związanej z objęciem obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi umów

zlecenia zawartych przez Z. R. z S. Sp. z o.o., ustalił brak zbiegu tytułów obowiązkowych ubezpieczeń społecznych na podstawie nieważności umów zlecenia zawartych przez Z. R. z S. Sp. z o.o. i nie uchylił zaskarżonego apelacją wyroku Sądu pierwszej instancji wraz z poprzedzającą go decyzją organu rentowego, podczas gdy zbieg ten występował, bowiem ważność umów zlecenia zawartych przez Z. R. z S. Sp. z o.o. pozostawała poza granicami rozpoznania w przedmiotowej sprawie.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie:

1. art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. w związku z tym, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, z uwagi na treść uzasadnienia akceptującego rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji w oparciu o przyjęcie nieważności umów zlecenia zawartych przez Z. R. z S. Sp. z o.o., mimo iż kwestia ważności tych umów wykraczała poza zakres rozpoznania Sądu w przedmiotowej sprawie, i w rezultacie tego przyjęcie podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu umów zlecenia zawartych przez Z. R. ze spółką I. Sp. z o.o., pomimo że posiadała ona w tym samym czasie inny tytuł do tych obowiązkowych ubezpieczeń społecznych w postaci umów zlecenia zawartych z S. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, który nie został zakwestionowany w drodze decyzji organu rentowego, to jest z oczywistym naruszeniem art. 321 § 1 w związku z art. 386 § 4 w związku z art. 477^{14a} k.p.c.;

2. art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. w związku z tym, że w sprawie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie Sądów, to jest art. 6 ust. 1 pkt 4 w związku z art. 9 ust. 2 w związku z ust. 4a w związku z art. 12 ust. 1 w związku z art. 13 pkt 2 w związku z art. 38 ust. 1 oraz w związku z art. 83 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych - polegających na rozbieżnej wykładni tych przepisów w sprawach rozpoznawanych przez Sąd Apelacyjny w (...) w bardzo zbliżonych stanach faktycznych, w szczególności w niniejszej sprawie oraz w sprawach sygn. akt III AUa (...), III AUa (...), III AUa (...), III AUa (...), III AUa (...), III AUa (...), III AUa (...), III AUa (...), przy czym w czterech ostatnich sprawach rozstrzygnięcia w zakresie wykładni i zastosowania wskazanych przepisów są całkowicie przeciwstawne rozstrzygnięciom wydanym w sprawie niniejszej oraz w sprawie

sygn. akt III AUa (...), III AUa (...), III AUa (...), III AUa (...), a na rozstrzygnięcie w Sądzie Apelacyjnym w (...) oczekują dalsze apelacje od wyroków opartych na bardzo zbliżonym stanie faktycznym.

W związku z przedstawionymi zarzutami, skarżący wniósł o:

1. uchylenie wyroku Sądu drugiej instancji w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi w całości - na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.;

2. rozpoznanie sprawy na rozprawie, stosownie do art. 398¹¹ § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem merytorycznego rozpoznania.

W przypadku powołania się na oczywistą zasadność skargi należy wykazać, iż zaskarżony wyrok zapadł z oczywistym, rażącym naruszeniem przepisów prawa lub podstawowych zasad prawa, widocznym *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby głębszej analizy przedmiotowej sprawy i dłuższych badań lub dociekań (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2017 r., V CSK 535/16, LEX nr 2304253).

W sytuacji gdy podstawą wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania jest potrzeba wykładni przepisów prawa, konieczne jest natomiast określenie, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ze wskazaniem, na czym polegają związane z tym poważne wątpliwości, lub z przedstawieniem rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Podobnie jak w przypadku, gdy podstawą wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest występujące w sprawie zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), nie zachodzi ona, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, brak nadto okoliczności uzasadniających zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

Płatnik składek I. Sp. z o.o. z siedzibą w W. nie uczynił zadość wskazanym wyżej wymaganiom.

Skarżący podniósł, iż skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona „z uwagi na treść uzasadnienia akceptującego rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji w oparciu o przyjęcie nieważności umów zlecenia zawartych przez Z. R. z S. Sp. z o.o., mimo iż kwestia ważności tych umów wykraczała poza zakres rozpoznania Sądu w przedmiotowej sprawie”. Tymczasem ww. twierdzenie skarżącego jest bezpodstawne.

W wyroku z dnia 15 grudnia 2009 r., II UK 138/09 (OSNP 2011 nr 13-14, poz. 192), Sąd Najwyższy stwierdził, że sądy ubezpieczeń społecznych nie tylko są uprawnione, ale mają obowiązek zweryfikowania wszystkich przesłanek obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom społecznym, a nie tylko podstaw wskazanych w decyzji organu rentowego (por. także uzasadnienie do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 2014 r., I UZP 4/13, OSNP 2014 nr 8, poz. 117 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2010 r., II UK 151/09, LEX nr 1615592).

Oznacza to, że Sądy miały nie tylko kompetencję, ale wręcz obowiązek dokonania oceny prawnej umów zlecenia zawartych przez zainteresowaną Z. R. ze Spółką S. jako ewentualnego tytułu podlegania przez zainteresowaną obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym w świetle art. 9 ust. 2 ustawy systemowej. Zaskarżona decyzja organu rentowego z dnia 19 maja 2014 r., stanowiąc pozytywnie o obowiązku ubezpieczeniowym z tytułu zatrudnienia na podstawie umów zlecenia zainteresowanej u skarżącego, odnosiła się zatem także do kwestii podlegania zainteresowanej ubezpieczeniom z tytułu umów zlecenia zawartych ze Spółką S., oceniając je jednocześnie jako nieważne, gdyż były zawarte w celu obejścia ustawy. Innymi słowy, skoro przedmiotem decyzji organu rentowego było rozstrzygnięcie, czy zainteresowana podlegała ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia na podstawie umów zleceń u skarżącego płatnika składek od dnia 9 lutego 2012 r. do dnia 30 czerwca 2013 r., to organ rentowy musiał zbadać, czy umowy zlecenia zawarte ze Spółką S. mogą stanowić ewentualny „zbiegowy” tytuł podlegania tym ubezpieczeniom w świetle art. 9 ust. 2 ustawy systemowej, bowiem okoliczność ta była *implicite* zawarta w decyzji organu

rentowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 2019 r., I UK 110/18, LEX nr 2655519 - wydany w sprawie ze skargi kasacyjnej tego samego płatnika składek, tj. I. Sp. z o.o. z siedzibą w W.).

W konsekwencji, aby dokonać merytorycznego rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie, dotyczącej ustalenia tytułu ubezpieczenia obowiązkowego w sytuacji potencjalnego zbiegu tytułów, Sądy obu instancji miały obowiązek zbadania umów zlecenia zawartych przez zainteresowaną ze Spółką S. Oznacza to, że nieprawdziwe jest twierdzenie skarżącego, iż ważność umów zlecenia zawartych przez Z. R. ze Spółką S. pozostawała poza granicami rozpoznania w przedmiotowej sprawie i tym samym doszło do oczywistego naruszenia art. 321 § 1 k.p.c., zgodnie z którym sąd nie może wyrokować co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem ani zasądzać ponad żądanie, w związku z art. 386 § 4 k.p.c. oraz art. 477^{14a} k.p.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 2019 r., I UK 110/18, LEX nr 2655519).

Przedmiotowa skarga kasacyjna nie może zostać przyjęta do rozpoznania także ze względu na to, iż w omawianej sprawie nie zachodzi konieczność dokonania wykładni przepisów prawnych wymienionych przez skarżącego, czyli art. 6 ust. 1 pkt 4 w związku z art. 9 ust. 2 w związku z ust. 4a w związku z art. 12 ust. 1 w związku z art. 13 pkt 2 w związku z art. 38 ust. 1 oraz w związku z art. 83 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. W jego ocenie, w orzecznictwie Sądów dochodzi do rozbieżności w zakresie możliwości dokonania oceny podlegania bądź niepodlegania ubezpieczeniom społecznym umów zlecenia zawartych przez płatnika składek, w odniesieniu do którego nie została wydana decyzja o podleganiu bądź niepodleganiu ubezpieczeniom społecznym. Jednakże, jak już wskazano, kwestia ta została wyjaśniona przez Sąd Najwyższy, o czym świadczy choćby przywołany wyżej wyrok z dnia 25 kwietnia 2019 r., I UK 110/18. Tym samym nie ma potrzeby ponownego zajęcia stanowiska w tym przedmiocie w drodze rozpoznania skargi kasacyjnej.

Mając na względzie powyższe, należało orzec jak w sentencji.

